

3. Майор Ф. Воспитание сверхзадача человечества / Ф. Майор // Наука и жизнь. – 1990. – № 4. – С. 16-18.

4. Освіта для сталого розвитку (ОСР): розвиток концепції в рамках процесу «Довкілля для Європи» та основні досягнення в Україні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecoosvita.org.ua/storinka-knygy/osvita-dlya-stalogo-rozvytku>.

5. Сирай І. Екологічна освіта в сучасних соціально-педагогічних концепціях Німеччини / І. Сирай // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки». – 2013. – № 3. – С. 191-195.

6. Environmental Education in the European Union. – Luxembourg: European Commission, 1997. – 147 p.

Токуєва Н.В.

старший викладач,

Полтавська державна аграрна академія

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНОГО ДОРОБКУ М. К. АНДРІЄВСЬКОГО В УМОВАХ ДЕЙСТИТУЦІАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ

У комплексі заходів, передбачених Національною стратегією реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки, що була затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 526-р, у країні проводиться процес деінституціалізації, який передбачає фундаментальні зміни у системі інтернатних закладів освіти. На даному етапі заплановано провести моніторинг діяльності та оцінити мережу інтернатних закладів кожного регіону; з'ясувати причини, за якими діти до них потрапляють; визначити, які соціальні послуги зараз надаються. На наступному етапі кожен регіон буде готувати свій план реформування.

На початок реалізації I етапу даного проекту в Україні налічувався 751 заклад інституційного догляду та виховання дітей: 39 установ, де виховувалося 2773 дитини, перебувало у системі Міністерства охорони здоров'я України; 132 заклади з контингентом у 5087 дітей знаходилося у підпорядкуванні Міністерства соціальної політики України; 580 інституцій (97923 дитини) відносилося до сфери управління Міністерства освіти і науки України [1]. Серед дітей, які перебували в подібних установах, 92% мали родину, і

лише 8% були біологічними сиротами [2]. А отже, кінцева мета даного процесу, в основу якого покладено принципи відстоювання інтересів дитини, – перепрофілювання таких закладів і створення найбільш сприятливих умов для того, щоб діти жили у сім'ї або в невеликих інституціях (до 10 осіб), атмосфера та побут яких будуть максимально наближені до сімейних.

У ході реформування установ інтернатного типу необхідною умовою є глибоке вивчення досвіду минулого. Отже, метою даного дослідження є розкриття актуальності основних педагогічних ідей і практичного досвіду знаного полтавського педагога, громадського діяча, Героя Соціалістичної Праці, заслуженого вчителя України Михайла Костянтиновича Андрієвського (1922–1998 рр.). Вивчення історії Гадяцької середньої школи-інтернату імені Є. П. Кочергіна, якою М. К. Андрієвський керував упродовж 36 років, перетворивши її на зразковий освітній заклад з теплою родинною атмосферою, показало стиль управління педагога, його компетентність, індивідуальний підхід до кожного учасника навчально-виховного процесу (учнів, батьків, вчителів, співробітників, представників громадськості) та новаторські ідеї щодо комплексного підходу до проблем виховання. Усі елементи, етапи і підсистеми цілісного навчально-виховного процесу, спрямованого на всебічний і гармонійний розвиток особистості вихованця, знаходилися в узгодженій взаємодії: від технологічних засад (матеріальні умови, види діяльності школярів, режим дня, єдина система планування, керівництва і контролю) до соціально-психологічних та духовно-емоційних (відношення до інших людей, до себе, до предметного світу; пізнавальна активність учнів, формування моральних якостей, прагнення до самовдосконалення тощо).

Вихованцями Гадяцької школи-інтернату були не лише біологічні сироти, а й соціальні сироти – діти, позбавлені батьківського піклування; діти із багатодітних родин; діти, в сім'ях яких були відсутні належні умови для виховання, серед яких – і педагогічно занедбані діти з ускладненою соціальною адаптацією, і діти з делінквентною чи девіантною поведінкою. Потрапивши до інтернатної установи, такі діти через відсутність спілкування з біологічними батьками відчували дефіцит любові та уваги, через обмеженість та регламентованість зв'язків з навколишнім світом – звуження кола спілкування, а звідси виникало і підвищене почуття тривожності, комплекс неповноцінності, орієнтація на ворожість та нерозуміння соціуму, агресивність, відсутність соціальних навичок

особистого життя, формування несаможиттєвості, соціальної відчуженості та пасивності, нехтування собою як особистістю. М. К. Андрієвський писав: «Ми розуміємо, що причина безініціативності, пасивності підлітка найчастіше криється не в небажанні, а у невмінні виявити себе. Кому ж, як не нам, педагогам, допомогти у цьому вихованцям?.. Адже інтернат – велика родина, і ми прагнемо, щоб діти не були позбавлені тепла і затишку, максимально наближеного до атмосфери хорошої сім'ї» [3, с. 73].

З метою запобігання та усунення недоліків системи інституційного догляду та виховання дітей М. К. Андрієвський органічно поєднував у своїй роботі та блискуче втілював у життя елементи різних педагогічних технологій та новаторських ідей: гуманно-особистісну технологію Ш. О. Амонашвілі; технологію колективних творчих справ І. П. Іванова; думки А. С. Макаренка щодо управлінської діяльності та учнівського самоврядування; шляхи, засоби і методи формування особистості дитини відповідно до цілей соціуму з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей, розроблені В. О. Сухомлинським; засади «педагогіки конкретної мети» та ідей родинного виховання О. А. Захаренка. А щоденна практична робота у школі-інтернаті, велика громадська діяльність, спілкування з В. О. Сухомлинським, О. А. Захаренком та обмін досвідом з українськими та іноземними колегами, участь у створенні принципів виховання на державному рівні дозволили М. К. Андрієвському розробити новаторський підхід до питань навчання й виховання дітей з певними життєвими проблемами.

У своїх статтях, доповідях, виступах, у книзі «Прилучення до життя», написаній у співавторстві з завучем Гадяцької школи-інтернату, заслуженим учителем України В. В. Павелко, М. К. Андрієвський, розробляючи ідеї комплексного підходу до всебічного й гармонійного виховання особистості дитини як суспільно-активного члена соціуму, вказував на великий потенціал засобів трудового виховання школярів. Різностороння трудова діяльність учнів школи-інтернату, пов'язана з навчанням, факультативними курсами та гуртками; з самопідготовкою та самообслуговуванням; з працею у складі виробничих комплексних або спеціалізованих бригад та участю в учнівському самоврядуванні, у дослідницькій та краєзнавчо-пошуковій роботі; з виконанням громадських постійних чи проектних доручень, стала основним прийомом педагогічного впливу, важливим засобом соціалізації вихованців та підготовки до саможиттєвої життєдіяльності [4]. М. К. Андрієвський писав:

«В умовах школи-інтернату, де діти перебувають постійно, трудове виховання займає особливе місце в навчально-виховному процесі. Саме життя вимагає продуманої організації самообслуговування, участі дітей в упорядкуванні території, роботі в підсобному господарстві тощо. Однак, окрім цих ближніх, суто практичних цілей, нас не може не хвилювати дальня кінцева мета трудового виховання – прилучення сьогodнішніх школярів до самостійного життя» [3, с. 40-41].

М. К. Андрієвський наголошував на виховних засадах дитячої праці, які сприяли формуванню особистості, розвитку її духовних, моральних, фізичних якостей, творчих здібностей; прививали звичку самостійно працювати та приймати рішення, переборювати труднощі; виховували почуття відповідальності за доручену справу, турботу про колектив, повагу до людей праці, бережливе ставлення до державного майна; допомагали у соціально-трудовій і соціально-побутовій адаптації та реабілітації [5, с. 15-16].

Розробляючи засоби й методи трудового виховання школярів, М. К. Андрієвський визначив основні закономірності та специфічні особливості основних компонентів трудової діяльності, їхню складну психологічну структуру. За традиційною методикою організації праці діти повинні лише запам'ятовувати і відтворювати різні операції з конкретного виду трудової діяльності (навчальної, дослідницької, самообслуговуючої, продуктивної чи суспільно корисної), чітко не усвідомлюючи способів дій і ознак, за допомогою яких можна оцінювати певний поетапний чи кінцевий результат. М. К. Андрієвський вказував на необхідність посиленості дитячої праці (за віковими параметрами та фізичними можливостями учнів), кількісної нормованості та регламентованості у часі; її пізнавального характеру з урахуванням інтересів дитини та її природних нахилів; включення вихованця у систему виробничих і моральних стосунків та розвитку продуктивного спілкування між учасниками трудового процесу; орієнтованості на реальний навчальний чи суспільно значимий результат; різного виду заохочень (морального чи матеріального стимулювання); формування наполегливості у доведенні справи до кінця, самостійності, активності, ініціативності, критичності та адекватності оцінки [6, с. 2-3].

На сучасному етапі реформування системи інституційного догляду та виховання дітей потребують подальшого вивчення проблеми трудового виховання, науково-практичні розробки його

виховних впливів, як потребує вивчення з позицій сьогодення і неоціненний досвід М.К. Андрієвського.

Список використаних джерел:

1. Про Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/526-2017-p.
2. Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/.../nacionalna-strategiya-reformuvannya-...>
3. Андрієвський М.К., Павелко В.В. Прилучення до життя / М.К. Андрієвський, В.В. Павелко. – К.: Політвидав України, 1979. – 102 с.
4. Беседа В.М., Галушка Н.А., Кущенко А.Л., Беседа О.Г. Історія Гадяцької школи-інтернату / В.М. Беседа, Н.А. Галушка, А.Л. Кущенко, О.Г. Беседа. – Гадяч: Вид-во «Гадяч», 2008. – 136 с.
5. Андрієвський М.К. Право на освіту / М.К. Андрієвський // Радянська школа. – 1977. – № 12. – С. 14-16.
6. Антоненко С. Завтрашня радість / С. Антоненко // Молодь України. – 1978. – № 196. – С. 2-3.

У Янлінь

аспірант,

Харківський національний педагогічний університет

імені Г.С. Сковороди

КОНЦЕПТ «ОБДАРОВАНОСТІ» В СУЧАСНІЙ КНР

Обдаровані діти завжди розглядаються як національне надбання у формуванні інтелектуальної, спортивної, творчої еліти будь-якої країни. Останнім часом увесь світ був вражений так званим «китайським чудом», коли країна за кілька років зуміла стати у рівень з найрозвиненішими країнами світу. Кожна країна вирішує проблему виховної роботи з обдарованими дітьми на основі своїх освітніх традицій та національної концепції обдарованості. Що стосується сучасних підходів до концепту «обдарованості», то китайці все ще формують масову освітню систему роботи з обдарованими дітьми на ґрунті підходів та технологій, які були запозичені у СРСР наприкінці 50-х років ХХ століття, і базуються на